

Универзитет уметности у Београду
Факултет ликовних уметности
Париска 16, Београд

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ И ОДБРАНУ ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ
ПРОЈЕКТА И ПИСАНОГ РАДА

Линије сила: реонтологизација скулптуре

кандидаткиње Милица Ђебић

Наставно — уметничко веће Факултета ликовних уметности је на 436. седници одржаној 1. марта 2017. године донело одлуку да Комисија за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта кандидаткиње Милица Ђебић под називом

Линије сила: реонтологизација скулптуре ради у саставу:

1. Др ум. Радош Антонијевић, ванр. проф. ФЛУ у Београду – ментор
2. Др Бојана Матејић доцент ФЛУ у Београду - коментор
3. Др ум. Здравко Јоксимовић, ред. проф. ФЛУ у Београду
4. Мр Душан Петровић, ред. проф. ФЛУ у Београду
5. Др Мариела Цветић ванр. проф. Архитектонског факултета у Београду

Комисија Наставно — уметничком већу Факултета ликовних уметности подноси следећи извештај:

Биографија кандидата:

Милица Ђебић рођена је у Панчеву 1982. године. Дипломирала на Факултету ликовних уметности у Београду на Вајарском одсеку 2008. године када је уписала и докторске уметничке студије на истом факултету. У току студирања учествовала је у програмима размене студената те своје образовање допуњавала искуствима током боравка на Аристотеловом универзитету у Солуну, као и на програму Аутсајд (Outside), а била је и учесник Кунспункт (Kunstpunkte) програма у Диселдорфу 2009. године.

Током периода школовања Милица Ђебић је више пута награђивана за свој рад где треба издвојити награде из „Фонда вајара Сретен Стојановића“ 2007. И „Велику награду Ристе и Бете Вукановић“ за школску 2008. годину.

До сада је имала четири самосталне изложбе где треба истаћи изложбу „Интерпретације: истраживање уметничких теорија и пракси препознатих као критичне тачке промене материјалности савремене (објектне) скулптуре“, у Дому омладине у Београду 2014. године која је била и нуклеус разраде будућег докторског уметничког пројекта. Групно је излагала више од 15 пута.

Тренутно је запослена на Факултету ликовних уметности у Београду, где ради као асистент у оквиру предмета Цртање и Вајање на основним студијама.

Анализа докторског уметничког пројекта

Писани део рада докторског уметничког пројекта кандидаткиње Милице Ђебић под називом „Линије сила: реонтологизација скулптуре“ садржи 78 страница, 6 делова и 12 фотографија. Делови писаног рада су:

1. Високи модернизам и његова функција у југословенском културалном контексту: случај Олге Јеврић
2. Контекст
3. Онтологизација – реонтологизација
4. Статус уметности од Олге Јеврић до доба савремености
5. Закључна разматрања
6. Библиографија и вебографија

Практични део рада уметнице Милице Ђебић је инсталација под називом „Линије сила“ која је била постављена у простору галерије Факултета ликовних уметности у Београду.

Овај докторски уметнички рад преиспитује границе скулптуре као просторног уметничког медија и бави се егзистенцијом спацијалне структуре у физичком окружењу. Дакле рад се бави феноменима простора тела и времена тела.

Просторну поставку чине лабораторијски сто са уређајем за софтверско контролисање равнотеже три мала тела у магнетном пољу и видео пројекција.

Обликом овај рад произилази из комплексне теоријско-уметничке пропозиције проучавања природе феномена скулптуре и њене материјалне конкретизације. У питању је сложени систем односа скулптуре и инсталације који се феноменолошки посматрају у узрочно-последичној вези и из тог односа и тумаче. Наиме уметница је уз техничку помоћ Иновационог центра Института за физику Универзитета у Београду успешно израдила експериментални модел коморе у коме је успешно демонстрирала левитацију објеката односно честица и материјализовала однос ових честица у виду просторног цртежа направљеног од танког нерастегљивог конца.

Сам рад има комплексну структуру и не може се посматрати одвојено од теоријског дискурса у коме је он дат као један могући наставак развоја скулпторског израза, а у односу на његов историјски развој пратећи га од високог модернизма до савременог тренутка.

Модернизам као макрооблик културе заснован је на пројекту модерности и друштвеног, производног економског и културног прогреса. Кандидаткиња прецизно увиђа да је модернизам неодвојив од политичког контекста у коме се развија и током којег траје, па наставак и потоњи развој скулптуре паралелно води и уодношава са политичким и економско-технолошким контекстом. Дакле у анализи медија скулптуре полази се од ставова естетског формализма америчког критичара Клемента Гринберга и његовог мишљења да сваки уметнички медиј треба да тежи својим специфичностима и посебностима, а задатак уметника је да из свог рада одстрањује аспекте других медија. Кандидаткиња Милица Ђебић веома умешно у општу причу о модернизму уводи Југословенски контекст и анализира стваралаштво уметнице Олге Јеврић као највиши домет српског и југословенског високог модернизма којим илуструје поменуте тезе. Она се реферише на рад познате уметнице који је унутар себе садржи читав микрокосмос процедура и ставова којима је уметница саградила свој скулпторски језик. Милица Ђебић врло детаљно описује све домете и слободе која је Олга Јеврић својим радом освојила, али се посебно осврће на њено бављење постојањем физичке материје у и по простору, односно бивствовањем материје током којег се читавају одређене консеквенце на саму физичку присутност тела скулптуре. Наслањајући се управо на ова искуства кандидаткиња гради своју тезу и наставља даљи пут кроз историју онтологије скулптуре која се креће ка скулптури која је одређена контекстом. Са тим у вези она даље прати скулптуру кроз феномен објекта где је скулптура као објекат настала оног момента када се укрстила високомодернистичка уметничка пракса са ексцесним уметничким истраживањима и наслеђем историјске авангарде, а објекат се дефинише као је скулптурално уметничко дело реализовано као тродимензионална ствар.

Кандидаткиња у наставку усложњава феномен скулптуре још једном новом дефиницијом, а то је „скулптура у проширеном пољу“ теоретичарке Росалинд Краус. Краусова је успела да класификује стање скулптуре почетком седамдесетих уодношавајући је са два гранична просторна модуса: пејзажом и архитектуром. Према њој скулптура је ушла на ничију земљу: она је оно што се налази на архитектонском објекту, а није архитектонски објекат, и у пејзажу, а није пејзаж. Применивши теорију индекса на логичан и једноставан начин скулптуру је поставила као спољно поље могућности између изграђеног простора архитектонског објекта односно културе и отвореног неурбанизованог простора пејзажа односно природе. Проширено поље је показало на који начин су модернистички захтеви за чистоћом и специјализацијом и међусобна искључивост уметничких медија постали неодрживи у уметничкој пракси. Ту долазимо и до феномена уметничке инсталације где је у питању уметничка форма чија је материјална основа сам простор. Тело инсталације је такво да захтева од посматрача да уђе у њега, а она је фрагмент самог простора који се доживљава као јединство то јест као објект.

У тој тачци Милица Ђебић кључно повезује искуство скулптуре и инсталације и поставља питање: „Где је спољашњи простор скулптуре ако се измакнемо из њеног волумена и погледамо је у пластицитету“? Из овог питања израњају будући одговори који заправо и чине аутентични уметнички допринос овог пројекта, а то је однос скулптуре и инсталације у коме се и један и други феномен дефинишу у односу на кретање посматрача односно примаоца визуелних садржаја.

За њу је уметнички догађај просторно временски однос реализације скулптуре, а презентација скулптуре подразумева њену материјализацију. О томе она каже: „Тела јесу одређени референтни системи. Референтни систем подразумева (своју) *границу*. Дакле *скулптура* је један референтни систем. Граница референтног система одваја унутра од споља тог референтног система. Једнако томе, између две (или више) граница референтних система, простире се *простор* (уметничке, скулптуралне) *инсталације*. Инсталација као скулптурална форма у себе укључује

мање референтне системе. Кретањем појединачне перцепције од инсталације показује се њен *пластицитет* односно, отварају се границе ње као новог референтног система у окружењу мноштва сличних других референтних система. И тада се инсталација показује као скулптура. Аналогно томе, ако се дешава кретање појединачне перцепције *ка* јединственом референтном систему, читава његова структура, структура атрибута и веза почињу да постају уметничка инсталација“.

У практичном делу уметничког рада Милица Ђебић користи савремене дигиталне технологије у више наврата, стварајући инсталацију или радећи на анимацијама које за своју тему имају стварање утиска виртуелних просторних и материјалних структура. Са тим у вези она у одељку „Савремена техничко-технолошка условљеност и/или могућност“ (публикован одељак докторског уменичког пројекта у националном часопису *Свеске* бр.123, стр 154-157, УДК 730:004) обрађује феномене које дотиче дигитална технологија покушавајући да схвати њен однос са концептом скулптуре првенствено као пластичког догађаја који се заснива на материјалности. Она тако закључује да се у контексту скулптуралне уметничке праксе дигиталне технологије и то пре свега 3д софтвери најчешће употребљавају јер представљају механизме којима се лако изводи симулација замишљене просторне ситуације. Након анализе начина на који се материјализује тело помоћу нових технологија (3д штампчи и ЦНЦ технологија) закључује да дигиталне технологије врше радикалан утицај на структуру реалних тела уграђујући у њих своје алоритме и кодове. Уметница је по овом проблему мишљења да машинско-дигитално-софтверско и људско-хумано егзистирају, постоје или како каже уменица бивствују у скулптури баш захваљујући међусобној разлици. Кроз појам разлике и појам тела се ауторка у уметничком пројекту ослања на појмовну апаратуру Жила Делеза: а по Делезовом мишљењу све бивствујуће јесте тело, али то тело није одређено супстанцом него везама између његових делова, што кроз ауторкино тумачење постаје утемељење и претпоставка уметничког пројекта. На основу датог кандидаткиња закључује да је проблематизација начина на који се могу везивати

парикуларности сигурно једно веома потенцијално поље за развој скулпторског израза, али да ће његов прави потенцијал бити остварен тек у будућности.

Инсталација Линеје сила „подразмева лабораторијски сто са перфорираном платформом на којој се налазе пројектовани уређај са системом соленоида типа HCNE-1040 и управљачком електроником. Соленоиди индукују магнетно поље којем се одржавају три мала тела уз могуће варијабле, просечне масе 3 грама. Магнетно поље контролише микроконтролер на основу задатог кода“. Овај једноставни опис који је директно преузет из текста докторског уметничког пројекта више личи на техничко упутство за монтажу неког кућног уређаја, али управо та позиција скрива реонтологизовану вредност овог рада. Ново у уметности се заправо увек крије у простору неуметности па се из референтног система постојеће уметности не може ни прочитати као уметност.

Милица Ђебић је уз техничку подршку Иновационог центра Института за физику израдила је малу комору, односно речима њеног текстуалног дела рада изградила је простор специфичног референтног система. У тој комори она је успешно контролисала левитирајући положај три пара малих игала повезаних танком нетегљивом струном. Тако је успела да уз помоћ електромагнета материјализује линеје сила које владају у датом референтном систему, а супротне су или су немогуће у референтном систему посматрача. На тај начин скулптура бива схваћена управо као референтни систем у одношених сила које стварају све остале манифестације постојања, од материјалних до обликовних. Могуће форме просторне структуре уметница је истраживала кроз серију цртежа и последица су искључиво интимног осећаја о потенцијалностима облика и њиховој онтогенези у крајње апстрахованом вакум простору.

Све поменуто у пројекту Милице Ђебић достиже своју жижу и своју вредност ако схватимо реонтологизацију не само као поступак већ као нужни метод мишљења да би се појам скулптуре водио у односу на историјске услове из којих истиче, али и у односу на технолошке и друштвено-историјске услове који у сталној промени и стално намећу нове контексте и нове условности.

У делу под називом „Савремени друштвени контекст“ Милица Ђебић образлаже драматичну стварност српског постранзиционог друштва као потврду увек и изнова нове контекстуализације друштвено политичким дискурсом. Тако она закључује да на уметничкој сцени на којој тржиште уметности не постоји, а културне институције на којима стоји систем уметности постају расточене сталном партизацијом и уопште погрешном културном политиком, уметници у Србији принуђени су да репозиционирају своје место у друштву, а скулптура као медиј такође мора да тражи свој простор развоја у индивидуалним и алтернативним скулпторским стратегијама.

Оцена остварених резултата

Кандидаткиња Милица Ђебић је у потпуности остварила све циљеве и очекиване резултате истраживања докторског уметничког пројекта. Резултат ових истраживања, поред индивидуалног уметничког развоја, јесте и уметничка инсталација „Линије сила“ као и текст докторског уметничког пројекта који постаје неодвојиви део самог практичног дела рада због специфичног односа теоријског и практичног рада који су везани динамичним узрочно последичним везама и проистичу један из другог. Наиме овај уметнички пројекат представља храбри покушај уметнице да изради уметничко дело на принципима теоријских истраживања феномена скулптуре. У том истраживању Милица Ђебић даје веома јасан допринос првенствено повезујући скулптуру и инсталацију као две уметничке форме које се могу дефинисати кроз међуоднос као и кроз позицију посматрача, а затим и кроз аутентично тумачење утицаја нових технологија на поље скулпторског уметничког медија. Докторски уметнички пројекат Милице Ђебић направио је значајан помак у ширењу простора скулпторског уметничког дела, а овим радом добијамо опис уметничког поступка који иде од јасног теоријског става ка физичкој материјализацији. Кроз разне технике и методе које је уметница развила у

решавању постављеног ликовног и концептуалног проблема ми добијамо веома освешћена и дефинисана средства у савременом уметничком поступку.

Закључак комисије

Комисија закључује да је докторандкиња Милица Ћебић у практичном делу докторског уметничког пројекта успешно реализованом уметничком инсталацијом „Линије сила“ достигла висок уметнички квалитет, а текстуалним делом рада веома јасно мапирала путеве свог уметничког поступка.

На основу укупне оцене докторског уметничког пројекта „Линије сила: реонтологизација скулптуре“ кандидаткиње Милица Ћебић, Комисија предлаже Наставно-научном већу Факултета ликовних уметности у Београду да прихвати Извештај Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта, који би, затим са Предлогом одлуке био достављен Сенату Универзитета уметности, на чијем заседању би се донела одлука о усвајању и кандидат упутио на усмену одбрану.

У Београду, 20. 04. 2017. године

др ум. Радош Антонијевић, ванр. проф. ФЛУ у Београду (ментор)

Др Бојана Матејић доцент ФЛУ у Београду (коментор)

Др ум. Здравко Јоксимовић, ред. проф. ФЛУ у Београду

Мр Душан Петровић, ред. проф. ФЛУ у Београду

Др Мариела Цветић ванр. проф. Архитектонског факултета у Београду